

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1917 kl. 6 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, dels i anledning av väckta motioner med förslag till förordning om krigstidsskatt samt om ändring av skattetariffen i gällande förordning om krigskonjunkturskatt, dels ock angående ändrad lydelse av 12 § i sistnämnda förordning.

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Ollas A. Ericsson*), Lyckholm, K. A. Nilson, Antonsson, frih. Fleming, Jacob Larsson, Östberg, frih. Palmstierna, Röing, Jeansson i Kalmar, Rune, Forssman, Holmström, Nilsson i Kristianstad, von Hofsten, Johansson i Uppmälby och Jönsson i Boa.*)

*) Icke deltagit i justeringen av betänkandet.

Till bevillningsutskottet hava överlämnats tvenne inom andra kammaren väckta motioner, nr 156, av herr *Runefors*, samt nr 154, av friherre *Palmstierna*.

I den förra motionen har till antagande av riksdagen framlagts ett förslag till förordning om krigstidsskatt, varmed motionären förstär en allmän merinkomstskatt, som skulle träda i stället för den nuvarande krigskonjunkturskatten.

Friherre *Palmstierna* har i sin motion hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådan förändring av skatteskalen uti förordningen om krigskonjunkturskatt, att med bibehållande av skattesatsen för lägsta beskattningsbara merinkomsten skatten vid en merinkomst av 300,000 kronor må utgå med 30 procent och att skattesatserna i övrigt i anslutning härtill måtte undergå en skärpning», och har motionären begärt, att bevillningsutskottet måtte framlägga ett på dessa grunder avvägt förslag till skatteskala.

För egen del har motionären förslagsvis uppställt följande tariff såsom lämplig:

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 7 saml. 47 häft. (Nr 57.)

»Beskattningsbar merinkomst kronor	Procenttal
2,000	12
20,000	14
40,000	16
60,000	18
80,000	20
100,000	22
150,000	24
200,000	26
250,000	28
300,000	30
350,000	32
400,000	34
450,000	36
500,000	38.»

Beträffande motiveringarna för de särskilda förslagen får utskottet hänvisa till motionerna, och har utskottet jämväl ansett obehövt att här intaga det i herr Runefors motion lämnade författningsförslaget, vadan även i fråga om detta torde få hänvisas till motionen.

Utskottet. Frågan om den extraordinära krigstidsbeskattningsläggande på
Krigstidskatt. en annan objektiv grund än krigsvinstbegreppet var även förra året föremål för riksdagens uppmärksamhet. I två särskilda motioner, II: 322, av herr Wikström, samt, II: 325, av herr Runefors, förordades övergång från krigskonjunkturbeskattning till en allmän merinkomstskatt, av sistnämnde motionär kallad krigstidsskatt. Båda motionärerna hade framlagt i detalj utarbetade författningsförslag. Vid jämförelse dem emellan fann bevillningsutskottet det av herr Runefors framlagda äga ett visst företräde i formellt avseende, och blev över detta kammarrättens yttrande inhämtat. I sitt i anledning därav avgivna yttrande uttalade sig kammarrätten emot merinkomstbeskattning i princip, såväl i allmänhet som under nuvarande exceptionella förhållanden. Därjämte ingick kammarrätten i detaljerad kritik av själva författningsförslaget. Med hänsyn till kammarrättens erinringar samt därtill, att det icke varit utskottet möjligt att framlägga ett i erforderliga delar omarbetat förslag, fann utskottet sig icke kunna tillstyrka någon övergång från krigskonjunkturskatt till merinkomstskatt. Båda motionerna blevo därför av utskottet avstyrkta. I stället tillstyrkte utskottet, med vissa ändringar, Kungl. Maj:ts propo-

sition med förslag till ny förordning om krigskonjunkturskatt. Utskottets sålunda träffade val av grundprincip för ifrågavarande beskattning blev ock godkänt av riksdagen, som antog nu gällande förordning om krigskonjunkturskatt.

Bevillningsutskottets avstyrkande förra året av merinkomstbeskattning synes ej utan fog kunna tolkas mera som ett undanskjutande av själva principfrågans prövning av hänsyn till förhandenvarande omständigheter än som ett verkligt ställningstagande. Herr Runefors har tydligen beaktat detta och därav föranletts att i år förnya sin motion, och har han därvid sökt förbättra sitt förslag i enlighet med vissa av kammarrättens anmärkningar. Det nu föreliggande förslaget till förordning om krigstidsskatt upptager sålunda undantagsbestämmelser i ett par av kammarrätten anvisade fall ävensom stadganden om särskilt taxeringsförfarande samt särskild ordning för debitering, uppbörd och besvär.

Utskottet har i år sökt ägna frågan en så noggrann omprövning som tid och utredningsmöjligheter medgivit. Kammarrättens yttrande har även i år inhämtats, och har därjämte en omfattande undersökning föranstaltats för vinnande av någon kännedom om de statsfinansiella verkningar, en övergång till krigstidsskatt kunde medföra. Det har nämligen stått klart, att vid valet av princip för den extra ordinära beskattningen stora hänsyn måste tagas till det skattefinansiella resultatet.

Kammarrätten har i sitt i år avgivna yttrande i ämnet, vilket återfinnes i *bilaga* till detta betänkande, till alla delar vidhållit sina förra året uttalade principiella betänkligheter mot beskattning av merinkomst såsom sådan. Principiellt sett kunde någon rationell grund för en på dylikt sätt anordnad beskattning knappast uppställas. Vad själva författningsförslaget beträffar, har kammarrätten gjort gällande, att det samma i varje fall behövde fullständigas med en hel del undantagsbestämmelser utöver de av motionären upptagna. Vidare har kammarrätten bland annat erinrat, att motionärens skattetariff, vilken sammanfaller med tariffen i gällande krigskonjunkturskatteförordning, måste för lägre merinkomstbelopp väsentligt mildras samt även eljest omläggas och differentieras efter antydda grunder, ävensom att minimum för beskattningsbar merinkomst borde sättas avsevärt högre.

De tungt vägande erinringar, den sakkunniga myndigheten sålunda och på sätt, som av dess bilagda yttrande närmare framgår, uttalat såväl i principiellt avseende som rörande beskaffenheten av det föreliggande författningsförslaget, hava givetvis varit ägnade att hos utskottet väcka starka tvivel på den ifrågasatta reformens ändamålsenlighet

och berättigande. Krigskonjunkturskatten är närmast en objektskatt, om ock i viss mån oformlig såsom sådan. Den föreslagna krigstidsskatten företer en blandning av objektskatt och inkomstskatt. Övervägande synes den vara åsyftad som inkomstskatt. Dess anpassning efter den subjektiva skatteförmågan är dock högst ofullkomlig. Ett enda exempel skall klart belysa dess brist härutinnan. A., som under 1912 och 1913 haft små inkomster eller ingen inkomst alls men under 1916 nått en inkomst av 8,000 kronor, bleve skattskyldig och finge skatta mera ju sämre han haft det förut. B. däremot, som hela tiden suttit med t. ex 100,000 kronors årsinkomst, skulle vara fri från deltagande i den särskilda krigstidsbeskattningen.

Utskottet vill icke bestrida, att även krigskonjunkturskatten kan drabba ojämnt och stundom till och med träffa skatteobjekt, som författningen borde vara skattefria. Detta beror dock mindre på skattens konstruktion än därpå, att den skattskyldige i dylikt fall uraktlåtit eller på grund av bristande räkenskapsmaterial ej förmått fullgöra den bevisning, som enligt förhållandenas natur måste påvila honom beträffande den beskattningsbara merinkomstens avskiljande ur den matematiska eller, med andra ord, krigskonjunkturvinstens renodlande.

En viss betydelse bör också tillmätas det obestridliga förhållandet, att krigskonjunkturskatten under den tid den tillämpats så att säga ingått i det allmänna medvetandet såsom en för krigstidens abnorma affärsliv särskilt lämpad skatteform, ägnad att åt det allmänna återbörda en del av de i många fall oskäliga spekulations- och handelsvinster, som under denna tid inom skilda affärgrenar kunnat inhöstas. En omläggning, varigenom krigsvinstbegreppet skulle avföras ur skattesystemet och den mest osunda krigsvinst ej träffas hårdare än vilken annan inkomstökning som helst, vore helt visst ägnad att väcka starkt missnöje.

Rent legislativt synes det ock vara mindre ändamålsenligt, att, då större delen av krigstiden väl kan antagas vara förbi, skapa en ny form för krigstidsbeskattningen i stället för den hittills följda, med vilken ej blott allmänheten utan ock vederbörande beskattningsorgan hunnit bliva förtrogna.

Motionären har uttalat övertygelsen, att krigstidsskatten skulle komma att inbringa större skatteinkomst än krigskonjunkturskatten. Såsom ovan nämnts, har utskottet föranstaltat om undersökning, huru därmed kunde ställa sig. Denna har utförts av överståthållarämbetet och vederbörande länsstyrelser och haft formen av en fingerad taxering enligt motionärens förslag på grundval av 1916 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, dock, till vinnande av nödvändig för-

enkling, med bortseende från alla undantagsbestämmelser ävensom från de i taxerade beloppen ingående förmögenhetsdelar. Härav följande missvisning har dock ansetts icke kunna nämnvärt förrycka det rent approximativa resultat, som åsyftats.

Med ledning av det samlade utredningsmaterialet har kammarrätten sammanställt totalresultatet därav i en vid dess yttrande fogad »jämförande tablå över krigskonjunkturskatt och krigstidsskattår 1916». Denna utvisar en summa beräknad krigstidsskatt av 97,469,084 kronor, vadan, om därifrån drages den år 1916 påförda summan krigskonjunkturskatt, 79,282,251 kronor, överskottet för krigstidsskattens del skulle bliva omkring 18,000,000 kronor. Detta belopp får emellertid, såsom ock av kammarrätten påpekats, reduceras med hänsyn till den nyss här ovan omnämnda missvisningen hos siffrorna för krigstidsskatten ävensom och i synnerhet därtill, att motionärens skattetariff, såsom ovan framhållits, vid ett införande av krigstidsskatt finge utbytas mot en åtminstone nedåt väsentligt mildare skala. Även om i besvärsväg den debiterade krigskonjunkturskatten kan komma att bortfalla i högre grad än fallet kunde bliva i fråga om krigstidsskatten, torde dock, såsom jämväl kammarrätten ansett, detta förhållande ej uppväga de nyss antydda reduktionsgrunderna. I likhet med kammarrätten har utskottet alltså funnit den verkställda undersökningen hava ådagalagt, att någon avsevärd statsfinansiell vinst av en övergång till merinkomstbeskattning icke torde vara att förvänta.

Vad kammarrätten anfört därom, att krigstidsskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt icke billigtvis kunde utkrävas av en och samma skattskyldig, synes utskottet jämväl förtjäna att i förevarande sammanhang beaktas.

Av såväl principiella som praktiska skäl, här ovan utvecklade, ser utskottet sig alltså förhindrat att tillstyrka införande av merinkomstbeskattning, vare sig enligt motionärens förslag eller i någon tilläventyrs förbättrad form.

Vad härefter angår friherre Palmstiernas förslag om skärpning av krigskonjunkturskattens tariff, är utskottet ense med motionären därom, att bland de utvägar, som måste anlitas för tillgodoseende av statens behov av ökade inkomster, jämväl bör tillgripas en höjning av berörda skatt. Skattetariffens skärpning är givetvis beroende av, huru stor ökning i skatteintäkten som åsyftas. Någon sådan grund har icke åberopats såsom utgångspunkt för den av motionären skisserade tariffen. Även frånsatt detta har utskottet funnit sig icke kunna godkänna denna tariff.

*Skärpt krigs-
konjunktur-
skatt.*

Billigheten synes nämligen kräva, att skärpningen ej, såsom enligt motionärens förslag, inträder redan på det lägsta stadiet av beskattningsbar merinkomst utan begränsas till de högre merinkomsterna, exempelvis sådana över 100,000 kronor. Skäligt synes ock vara att låta progressionen stanna vid en maximisats av 32 procent. Inom utskottet har med sakkunnigt biträde utarbetats en skattetariff, som för merinkomster till och med 100,000 kronor sammanfaller med den nu gällande (8 § förordningen om krigskonjunkturskatt) men sedermera, under bibehållande av samma intervaller i följd av inkomstbelopp, låter skatteprogressionen i något snabbare stegring fortgå till 32 procent, som nås vid beskattningsbar merinkomst å 700,000 kronor. Verkningarna av denna tariff, vilken nedan i detalj återgives, framgå av några jämförande siffror:

Beskattningsbar merinkomst kronor	Skattebelopp i kronor	
	Gällande tariff	Utskottets förslag
100,000	17,000	17,000
150,000	27,000	27,750
200,000	38,000	40,000
300,000	53,000	69,000
400,000	92,000	104,000
500,000	125,000	140,000
700,000	175,000	224,000

Med avseende å den beräkneliga vinsten i skatteintäkt genom tariffens skärpning på angivet sätt erinras, att, såsom Kungl. Maj:t i annat sammanhang (proposition nr 130) meddelat, enligt en inom finansdepartementet verkställd undersökning innevarande års taxering till krigskonjunkturskatt, med tillämpning av gällande tariff, syntts komma att lämna ett skatteresultat av 140 miljoner kronor, samt att, enligt vad utskottet erfarit, för 1918 motsvarande belopp approximativt uppskattats till ungefär en tredjedel av det förra. Om vid årets taxering den av utskottet nu ifrågasatta tariffen komme till användning, skulle, enligt vad sakkunnig person beräknat med ledning av 1916 års skattelängder och under förutsättning, att 1916 års krigskonjunkturvinster efter sin storlek fördelade sig proportionellt mot 1915 års vinster, uppkomma en ökning i skatt av nära 15,000,000 kronor. Då det kunde antagas, att berörda vinsters ökning under 1916 i främsta rummet skulle falla på de mycket stora beloppen, torde den beräknade skatte-

summan med säkerhet komma att något överskridas, så att totalavkastningen enligt den skärpta skalan kunde approximativt uppskattas till 155 å 160 miljoner kronor. Enligt en under motsvarande förutsättningar gjord kalkyl för 1918 skulle ökningen det året uppgå till åtminstone 5,000,000 kronor, vadan för båda åren sammanlagt skulle vara att förvänta en ökning av 20 å 25 miljoner kronor. Nu torde icke vara osannolikt, att 1917 års krigskonjunkturskatt även med gällande tariff komme att stiga avsevärt högre än enligt ovanstående beräkningar. På initierat håll har densamma sålunda uppskattats till ej mindre än 200 miljoner kronor. Efter sistnämnda uppskattning skulle skattesatsernas skärpning enligt utskottets förslag kunna antagas för 1917 och 1918 tillhopa medföra en ökning i skatt av omkring 30,000,000 kronor. I varje fall är det ett betydande tillskott, som synes kunna erhållas även genom den av utskottet, jämfört med motionärens förslag, modifierade tariffen. Förutsättning är dock, såsom ovan framgått, att denna tariff får träda i tillämpning redan vid innevarande års taxering.

Enligt 12 § förordningen om krigskonjunkturskatt skall uppbörden förrättas »vid särskild uppbördsstämma enligt de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas». Med stöd härav har Kungl. Maj:t utfärdat »kungörelse om uppbörd av krigskonjunkturskatt» den 27 januari 1917, och är i § 6 av denna kungörelse föreskrivet, att uppbörden skall förrättas under tiden 15 februari—15 mars å dagar, som Konungens befallningshavande äger bestämma. 1916 års debiterade krigskonjunkturskatt, som i enlighet härmed uppburits vid en enda uppbördsstämma, har, som ovan påpekats, uppgått till inemot 80,000,000 kronor eller flerfaldigt mera än som beräknats. Det ligger i sakens natur, att inbetalning till statsverket på en gång av så stora belopp, som här varit i fråga, måste ej blott betunga de skattskyldiga själva utan även vålla viss stockning i penningmarknaden. Önskemål om ett förändrat inbetalningsätt med uppdelning på terminer hava ock framträtt i den offentliga diskussionen. Då 1917 års krigskonjunkturskatt kan förväntas uppgå till kanske dubbla beloppet, är det tydligt, att de olägenheter, som i år yppats, skulle göra sig vida starkare gällande vid nästa års uppbörd. Det synes därför utskottet vara av behovet påkallat, att uppbörden blir fördelad på två eller flera uppbördsstämmor. Enligt vad utskottet inhämtat, har Kungl. Maj:t redan haft frågan under överbägande, men torde det vara lämpligt, att även i detta sammanhang uppmärksamheten fästes vid saken. För övrigt har utskottet, då nuvarande ordalydelse av 12 § möjligen kan anses hindra Kungl. Maj:t att förordna om flera

*Uppbörd i
terminer.*

uppbördsstämmor än en, haft särskild anledning upptaga frågan, och har utskottet till undanröjande av sådant hinder uppgjort förslag till förändrad lydelse av denna paragraf.

På grund av det ovan anförda får utskottet hemställa,

1) att herr Runefors förevarande motion, II: 156, med förslag till förordning om krigstidsskatt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

2) att riksdagen, vid bifall till vad under 1) hemställts, måtte i anledning av friherre Palmstiernas föreliggande motion, II: 154, besluta, att 8 § i gällande förordning om krigskonjunkturskatt skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas enligt denna

Tariff.

Beskattnings- bar mer- inkomst	Procent- tal	Skatte- belopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomst- beloppen Kronor
Kronor		Kronor	
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	21.5
150,000	18.5	27,750	24.5
200,000	20	40,000	27.5
250,000	21.5	53,750	30.5
300,000	23	69,000	33.5
350,000	24.5	85,750	36.5
400,000	26	104,000	36
500,000	28	140,000	40
600,000	30	180,000	44
700,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 700,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 32 kronor för varje fulla 100 kronor.

3) att riksdagen, under enahanda förutsättning som i 2) angivits, måtte besluta, att 12 § i förordningen om krigskonjunkturskatt skall få denna ändrade avfattning:

12 §.

Krigskonjunkturskatten uppbäres *i särskild ordning* enligt de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas; samt

4) att riksdagen, vid bifall till vad under 2) och 3) hemställts, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t, med anmälan om sina sålunda fattade beslut, anhålla, att Kungl. Maj:t ville förordna om beslutens ikraftträdande i så god tid, att 8 och 12 §§ i sin ändrade lydelse må bliva tillämpade redan med avseende å innevarande års beskattning.

Stockholm den 22 maj 1917.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

1) av herr *Rune*, som yrkat bifall i huvudsak till herr *Runefors* motion;

2) av herrar *Lyckholm*, *K. A. Nilson*, *Jacob Larsson* och *Röing* beträffande vissa delar av motiveringen;

3) av herrar *Lyckholm*, *Antonsson* och friherre *Fleming*, vilka ansett det vara olämpligt att nu vidtaga förändringar i de av föregående riksdag för innevarande år redan fastställda beskattningsgrunder; samt

4) av herr *Östberg*.

Bilaga.

Till Riksdagens bevillningsutskott.

Sedan till bevillningsutskottet hänvisats en vid innevarande riksdag väckt motion, II: 156, av herr Runefors, vari föreslagits, att i stället för nuvarande krigskonjunkturbeskattning skulle införas en allmän merinkomstskatt, benämnd krigstidsskatt, har utskottet hos vederbörande statsråd begärt utverkande av Kungl. Maj:ts befallning dels till Konungens samtliga befallningshavande att verkställa undersökning, huru den föreslagna krigstidsskatten skulle verkat, om den hade tillämpats under år 1916, dels ock till kammarrätten att avgiva yttrande över motionen.

Härefter har, genom nådig remiss den 9 februari 1917, Kungl. Maj:t anbefallt kammarrätten att, efter införskaffande från vederbörande av omförmälda utredning, skyndsammast avgiva och till utskottet överlämna det begärda yttrandet, varvid jämväl de till kammarrätten i ärendet inkomna handlingar borde överlämnas.

Med anledning härav får kammarrätten anföra följande.

Det föreliggande förslaget om krigstidsskatt är i huvudsak byggt på det förslag om sådan skatt, som samme motionär framförde i riksdagen förra året, och som, efter det kammarrätten yttrat sig däröver, blev av bevillningsutskottet avstyrkt och av riksdagen avslaget.

På sätt i den nu föreliggande motiveringen framhållits, har emellertid motionären fortfarande ansett, att den av honom föreslagna skattelagen vore att föredraga framför den gällande krigskonjunkturskatteförordningen, och åberopades till stöd därför vad i den förra motionen anförts. Därjämte har motionären såsom lämpligt och nödvändigt påpekat, att man, då statens utgifter starkt ökats, beredde sig tillgång till den betydligt ökade skatteintäkt, som krigstidsskatten skulle inbringa, jämfört med krigskonjunkturskatten.

I sitt yttrande i ämnet förra året konstaterade kammarrätten, att krigstidsskatten ej utgjorde annat än en påbyggnad på inkomst- och förmögenhetsskatten, en rent personlig extra inkomstskatt på vad den

skattskyldige haft i inkomst mer än i medeltal under 1912 och 1913. Principiellt sett syntes, yttrade kammarrätten, häremot vara att erinra, att någon rationell grund för en på dylikt sätt anordnad extra beskattning knappast torde kunna uppställas. Merinkomsten bleve i sammanhang med den förutvarande inkomsten beskattad redan enligt gällande skatteförordning, och till följd av progressionen träffade den ökade skatten avsevärt hårdare just merinkomsten. Något övertygande skäl för att denna merinkomst skulle i och för sig vara så mycket bärkraftigare i skattehänseende, att den utan obillighet kunde utöver den normala beskattningen tåla ett extra skattetillägg, torde ej kunna angivas. Motionärens uttalande, att den skattebetalare, som sett sina inkomster *ökas*, skulle med mera jämnmod bära en tilläggsskatt på *ökningen* än en extra tilläggsskatt skulle mottagas av den skattedragande, som icke lyckliggjorts med någon inkomstökning, kunde icke utan vidare godtagas såsom allmängiltigt. Det kunde möjligen äga sin riktighet för sådant fall, då vederbörande skattebetalare vore i tillfälle att använda inkomstökningen för höjning av sin personliga levnadsstandard, men icke om han måste räkna på densamma såsom medel att avveckla ingångna förbindelser, konsolidera sin affär eller dylikt. I varje händelse byggde det anförda motivet alltför mycket på subjektiva förhållanden för att kunna stödja den nya skatteprincipen. Vad sålunda uttalats mot principen om beskattning av merinkomst i allmänhet, syntes behålla sitt berättigande även under förevarande exceptionella förhållanden.

De principiella betänkligheter, kammarrätten sålunda förra gången uttalade, har kammarrätten givetvis ej någon anledning att nu frånträda.

Motionären hade i sitt förra förslag icke medgivit undantag från krigstidsskatt för något slag av inkomst. Kammarrätten påvisade, huru som det bleve oundgängligt att tillåta sådana i avsevärd omfattning, och erinrade, att i den danska författningen om merinkomstskatt från skatteplikten undantagits merinkomst, som hade sin grund i livränta, gåva, lotterivinst, upphörande av förpliktelse att lämna undantag, olycksfallsförsäkring och, under vissa förhållanden, arv, varförutom, efter finansministerns prövning i varje särskilt fall, ytterligare undantag kunde medgivas, samt att i Holland hithörande extra beskattning vore lagd så, att varje slags inkomstökning eller vinst presumerades vara härledd av krigskonjunkturen och såsom sådan beskattningsbar, varemot det lämnats öppet för den skattskyldige att göra motsatsen antaglig, i vilket fall skatteplikten bortföle.

Såsom exempel på berättigade undantag helt eller delvis fram-

höll kammarrätten vidare inkomst av skogsbruk genom försäljning på en gång av sparad skog, utan att något större avdrag för minskning i skogens ingångsvärde kunde erhållas, ersättning för ackumulerat arbete, inkomst, som grundade sig på fleråriga föregående kapitalutlägg, rörelses övertagande av änka efter man eller son efter fader, då änkan och sonen förut icke varit taxerade, inkomst av nytt företag o. s. v. Exemplifieringen skulle, tillfogade kammarrätten, kunna flerfaldigas. Beskaffenhets av de omförmälda undantagen syntes emellertid redan giva vid handen såsom det för dem och andra likartade gemensamma, att merinkomsten bottnade i helt andra omständigheter än krigskonjunkturen. Och helt visst skulle vid den fortsatta undersökningen ramen för den rationella skatteplikten efter hand sammanträngas, tills den rätt nära sammanföle just med gränsen mellan krigsvinst och icke krigsvinst. Även om, efter en sorgfällig granskning av hithörande material, undantagsbestämmelserna kunde bliva relativt fullständiga, vore dock att märka, hurusom förhållandet mellan regel och undantag komme att nödvändiggöra en särskild, med hänsyn till arten av ifrågavarande undantag företagen uppdelning och reduktion jämväl av respektive 1913 och 1914 års taxerade inkomster. Utan detta skulle nämligen den beskattningsbara merinkomsten bliva lägre än som vederborde. En dylik procedur bleve under alla förhållanden synnerligen besvärlig och skulle för övrigt i vissa fall, på grund av olikheten i uppställning mellan de nuvarande samt de för år 1913 gällande deklaraionsformulären, möta hinder. Liknande svårigheter skulle jämväl yppas i anordningen av nu gällande formulär t. ex. för uppdelning av merinkomst av fast egendom i beskattningsbar och icke beskattningsbar del. Av berörda och andra skäl skulle man sannolikt till slut nödgas stanna vid det holländska systemet att lägga beviskyldigheten för tillvaron av undantag helt på den skattskyldige, antingen undantagen bleve i detalj uppräknade i författningen eller sammanfattade under beteckning av något för dem alla gemensamt moment. Men då detta moment icke gärna kunde bliva något annat än egenskapen av icke krigsvinst, skulle man så småningom på undantagens väg komma fram till den princip, vilken man icke velat hava som regel.

Motionärens i år framlagda förslag är så tillvida modifierat, som det upptagit undantagsbestämmelser i tvenne avseenden (4 och 5 §§), som med varandra hava det gemensamt, att den ifrågakommande inkomstens förutsättningar skapats under längre tid före inkomstens framträdande i för beskattningen gripbar form. Den i 4 § upptagna avdragskvoten är ju i viss mån godtycklig, men klart är, att det till

grund för densamma liggande tidsmättet icke får tagas för litet. Vid mera kortvarigt innehav av den skogsbärande fastigheten blir ju det här medgivna avdraget ej så betydande, men så mycket större möjlighet bör i regel finnas för erhållande av mera avsevärt avdrag för minskning i skogens ingångsvärde. Den rationella grunden för stadgandet är ju för övrigt, att, då längre tid förflutit mellan förvärvet av fastigheten och skogsförsäljningen, det sistberörda avdraget oftast blir ringa eller intet, beroende på bland annat de små beloppen av köpeskillingar eller taxeringsvärden, som ligga längre tillbaka i tiden, den på avdraget reducerande inverkan av skogsbeståndets tillväxt samt svårigheterna att i hithörande fall åstadkomma den nödiga utredningen. Att ordna ett väl avvägt avdrag på förevarande punkt är enligt sakens natur synnerligen vanskligt, och kan motionärens förslag i varje fall betecknas såsom en enkel och praktisk lösning.

Genom 5 § avser motionären att skapa en vidsträckt undantagsbestämmelse, omfattande skilda slag av inkomster genom ackumulerat arbete.

Utöver nu omhandlade paragrafer innehåller förslaget ej annat i undantags- eller lindringssväg än att bolag, som icke varit taxerat någotdera av åren 1913 och 1914, får vid merinkomstens beräkning avdraga fem procent av sitt kapital under ifrågakommande verksamhetsår (6 §). Motsvarande bestämmelse återfinnes i den danska författningen, och synes densamma innebära ett billigt hänsynstagande till den normala avkastning, kapitalet under alla förhållanden bort giva.

I fråga om enskild skattskyldig gäller enligt 6 § åter, att, om hans inkomst härledes av nytt företag, densamma i sin helhet skall betraktas såsom merinkomst. Fjölårets förslag var härutinnan mera tillfredsställande, i det att inkomst av nya företag, antingen företagaren vore enskild person eller bolag, allenast till viss del skulle räknas såsom merinkomst. Den brist, som enligt kammarrättens mening vidlåder förslaget på förevarande punkt, framträder särskilt stötande i sådana fall, som t. ex. de ovan berörda, då änka eller son fortsätter mannens eller faderns rörelse. Den danska författningens bestämmelse, att änka i sådant fall icke beskattas efter annan grund än den avlidne mannen, om han levat och fortsatt rörelsen, synes förtjänt att beaktas även beträffande andra närstående.

En konsekvens av förslagets bestämmelse i nu omhandlade hänseende bleve ock, att ett stärbhus, som i avbidan på skifte taxerades för egen inkomst, finge hela inkomsten beskattad såsom merinkomst,

något som tydligen vore orimligt. Att här finna en rationell utväg komme dock att möta stora vanskligheter.

Utöver vad här ovan sagts om erforderliga undantag från skattskyldigheten eller lindring däruti synes böra ifrågasättas, om ej merinkomst av tjänst eller arbetsanställning i allmänhet torde få betraktas såsom mindre skattekraftig än annan merinkomst. Uppenbart är, att i många dylika fall krigstidsskatten, efter den föreslagna tariffen, skulle drabba allt för hårt. En tjänsteman t. ex., som under 1912 och 1913 haft i medeltal 4,000 kronor och under år 1916 på grund av befordran nått en inkomst av 8,000 kronor, finge sig påförd krigstidsskatt med ej mindre än 500 kronor. Att differentiera skattesatserna efter olika slag av inkomst strede väl mot eljest följda grundsatser i vår skattelagstiftning och vore även i det praktiska genomförandet en vansklighets sak, men någonting i den vägen synes dock vid en allmän beskattning av merinkomst vara av rättvisa och billighet påkallat.

Vad nu är sagt om behovet av skatteskalans differentiering, torde äga tillämplighet i allmänhet med avseende å skillnaden mellan normala merinkomster och rena konjunkturvinster. Det är under nuvarande konjunkturer en svaghet hos merinkomstbeskattningen enligt motionärens förslag, att den icke tager hänsyn till berörda skillnad, och det är givetvis krigskonjunkturbeskattningens stora styrka, att den drivit denna skillnad så långt, att endast konjunkturvinster beskattas. Trots alla invändningar om krigskonjunkturskattens oformlighet i vissa hänseenden och de praktiska svårigheterna i många fall att påvisa tillvaron eller frånvaron av krigskonjunktur måste det anses skäligt, att den extraordinära beskattningen främst drabbar de ofta nog lika lättvunna som till beloppen betydande krigsvinsterna.

Den under 8 § upptagna tariffen är densamma som i gällande krigskonjunkturskatteförordning (8 §). Det synes dock hava stått klart även för motionären själv, att denna tariff icke gärna kunde komma i fråga vid ett införande av krigstidsskatten, och har motionären såsom lämpligt mönster hänvisat till den danska tariffen.

I fjolårets förslag (5 §) hade motionären givit plats åt en särskild för ändamålet uppställd tariff, som började med en skatteprocent av allenast 4 och nådde maximum, 25 procent, först vid en merinkomst av 1,000,000 kronor. Redan denna tariff, som jämväl skulle gälla all slags merinkomst, fann kammarrätten just med hänsyn därtill vara för sträng och förordade, förutom lägre skattesatser, tariffens anordnande i fråga om andra än bolag med hänsyn jämväl till den totala taxerade inkomstens storlek, så att samma merinkomst bleve beskattad strängare, i den mån

den utgjorde en del av en större totalinkomst. Emot tariffen anmärkte kammarrätten för övrigt, att den gjorts tillämplig även vid bolagens beskattning. Gällande inkomstskattelagstiftning gjorde skatteprogressionen beroende av inkomstens förhållande till bolagets kapital, och det kunde icke anses på något sätt motiverat att vid en beskattning enligt motionärens förslag frångå denna princip, som för övrigt tillämpats vid den danska merinkomstbeskattningen.

Vad som i fjol kunde sägas om den då framlagda tariffens för höga skattesatser gäller givetvis i än högre grad beträffande den nu i 8 § av förslaget intagna, och får kammarrätten, jämväl såsom förra gången, uttala sitt gillande av de nyss antydda principerna för de danska skatteskalorna.

Under överbägande bör jämväl tagas, om ej minimibeloppet för beskattningsbar merinkomst, 2,000 kronor (7 §), måste höjas. En sådan höjning synes särskilt befogad av hänsyn till de normala merinkomsterna.

Med stöd av vad ovan anförts såväl principiellt som beträffande detaljerna i den föreslagna författningen finner kammarrätten sig böra avstyrka motionärens förslag.

Den i bevillningsutskottets skrivelse omförmälda undersökningen har blivit utförd av vederbörande, och har kammarrätten med ledning av det insända undersökningsmaterialet kunnat sammanställa totalresultatet. Detta utvisar en summa beräknad krigstidsskatt av 97,469,084 kronor. Jämföres detta belopp med den år 1916 debiterade summan krigskonjunkturskatt, 79,282,251 kronor, uppstår ett överskott för krigstidsskattens del av omkring 18,000,000 kronor. Härvid får emellertid ihågkommas, att i förutsättningarna för den fingerade taxeringen till krigstidsskatt ingått, att hänsyn icke skulle tagas till de föreslagna undantagsbestämmelserna. Det är tydligt, att tillämpningen av dessa och tilläventyrs ytterligare undantag komme att verka avsevärt reducerande. Härtill kommer, att den vid den fingerade taxeringen använda skattetariffen, såsom ovan framhållits, icke i verkligheten lär kunna komma till användning utan ändringar, varigenom skatteutbytet måste avsevärt minskas. Å andra sidan får väl icke förbises, att genom bifall till anförda besvär en del av den debiterade krigskonjunkturskatten kommer att bortfalla och att detta, enligt sakens natur, icke i samma grad kan bliva fallet med krigstidsskatten. Trots detta torde emellertid den verkställda undersökningen få anses hava ådagalagt, att någon mera betydande statsfinansiell vinst av en omläggning av krigstidsbeskattningen i motionens syfte knappast torde vara att påräkna.

I detta sammanhang vill kammarrätten jämväl sätta i fråga, huruvida den genom proposition till årets riksdag föreslagna extra inkomst- och förmögenhetsskatten, beräknad att årligen giva 30,000.000 kronor, billigtvis skulle kunna tillämpas vid sidan av en krigstidsskatt, som ju även den är en extra skatt på viss del av inkomsten. Båda tillsammans skulle, efter kammarrättens förmenande, bilda en alltför tung påлага utöver de vanliga skatterna.

Motsvarande konflikt mellan två extraordinära skatteformer föreligger för närvarande i Danmark, varest till införande föreslagits en tilläggsskatt till den normala inkomstskatten, drabbande vissa högre inkomstklasser. Konflikten mellan denna skatt och merinkomstskatten har man tänkt sig löst på det enkla sättet, att skattskyldig, som enligt författningarna vore pliktig erlägga båda skatterna, befrias från det skattebelopp, som är minst.

Skulle hos oss införas både krigstidsskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt, finge man, enligt kammarrättens uppfattning, även här vara betänkt på någon liknande anordning. Statsfinansiellt betydde åter detta, att den sammanlagda intäkten å dessa skattetitlar bleve lägre än vad beräkningarna av vardera skatten för sig kunde giva anledning antaga.

Med överlämnande av det från befallningshavandena inkomna utredningsmaterialet får kammarrätten tillika bifoga tvenne på grundval av detta material upprättade jämförande tablåer, den ena över påförd krigskonjunkturskatt och beräknad krigstidsskatt år 1916 och den andra beträffande matematisk merinkomst och taxerad merinkomst enligt samma års taxering till krigskonjunkturskatt. Därjämte närslutes utdrag av kammarrättens denna dag hållna protokoll, utvisande i ärendet uttalade skiljaktiga meningar.

Stockholm den 25 april 1917.

På Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarrätts vägnar:

Henning v. Unge.

Erik Stern.

Jämförande tabell över krigskonjunkturskatt och krigstidsskatt år 1916.

	Påförd krigs- konjunkturskatt		Beräknad krigs- tidsskatt	
	kronor	ö.	kronor	ö.
Stockholms stad	20,062,826	—	26,216,107	—
» län	694,564	—	1,593,221	—
Uppsala län	535,920	—	883,618	—
Södermanlands »	591,624	—	955,528	—
Östergötlands »	2,980,270	—	3,336,696	—
Jönköpings »	1,836,344	—	2,186,361	—
Kronobergs »	199,384	—	393,922	—
Kalmar »	840,668	—	1,479,566	—
Gottlands »	92,686	—	109,764	—
Blekinge »	836,772	—	956,763	—
Kristianstads »	1,054,871	—	1,197,456	—
Malmöhus »	11,758,424	—	14,423,060	—
Hallands »	1,383,417	—	1,503,642	—
Göteborgs och Bohus län	19,728,629	—	21,087,308	—
Älvsborgs län	1,896,087	—	2,471,884	—
Skaraborgs »	329,405	—	513,751	—
Värmlands »	1,048,650	—	1,916,551	—
Örebro »	3,459,964	—	3,944,715	—
Västmanlands »	1,755,770	—	2,538,166	—
Kopparbergs »	2,105,436	—	1,826,057	—
Gävleborgs »	2,671,369	—	3,158,291	—
Västernorrlands »	2,429,394	—	3,341,502	—
Jämtlands »	166,400	—	386,887	—
Västerbottens »	302,655	—	414,126	—
Norrbottens »	520,722	—	634,142	—
Summa	79,282,251	—	97,469,084	—

Jämförande tablå.

	1916 års taxering till krigs- konjunkturskatt			
	Matematisk mer- inkomst		Taxerad mer- inkomst	
	kronor	ö.	kronor	ö.
Stockholms stad	126,324,800	—	99,543,400	—
» län	5,953,034	—	4,518,846	—
Uppsala län.....	4,634,600	—	3,185,800	—
Södermanlands »	5,866,900	—	3,850,100	—
Östergötlands »	19,118,000	—	16,024,200	—
Jönköpings »	10,582,200	—	8,800,200	—
Kronobergs »	2,726,900	—	1,455,500	—
Kalmar »	8,290,100	—	4,858,000	—
Gottlands »	789,500	—	675,600	—
Blekinge »	5,229,200	—	4,515,500	—
Kristianstads »	6,664,400	—	6,045,500	—
Malmöhus »	70,425,500	—	58,807,400	—
Hallands »	8,109,800	—	7,529,300	—
Göteborgs och Bohus län.....	99,509,400	—	94,695,900	—
Älvsborgs län.....	13,140,000	—	10,482,200	—
Skaraborgs »	3,384,800	—	2,371,600	—
Värmlands »	10,743,399	—	5,817,900	—
Örebro »	20,720,400	—	17,349,500	—
Västmanlands »	11,574,000	—	8,478,100	—
Kopparbergs »	10,569,800	—	9,941,500	—
Gävleborgs »	15,447,066	—	13,670,600	—
Västernorrlands »	14,671,799	81	12,164,400	—
Jämtlands »	2,584,300	—	1,216,100	—
Västerbottens »	2,276,600	—	1,693,400	—
Norrhottens »	3,343,000	41	2,989,400	—
Summa	482,679,499	22	400,679,946	—

Utdrag av protokollet, hållet hos Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätt den 25 april 1917.

Närvarande:

Tillförordnade presidenten			von Unge,
Kammarrättsrådet			Lagerbring,
»			Lybeck,
»			Wählin,
»			Smerling,
»			Cygnæus,
»			Waldenström,
Extra ordinarie assessorn, sekreteraren		Hallberg,	
»	»	»	Erici,
»	»	»	Ekenberg,
»	»	»	Asplund,
»	»	»	Bruze.

S. D. Extra ordinarie assessorn Erici föredrog Kungl. Maj:ts remiss angående förslag till krigstidsskatt; och beslöts skrivelse till riksdagens bevillningsutskott: se registraturet.

Kammarrättsrådet Smerling yttrade:

»Jämte det jag instämmer i det av kammarrättens pluralitet afgivna yttrandet, anser jag mig böra erinra, att motionärens förslag innebär, att förordningen om krigstidsskatt skulle träda i tillämpning redan år 1917. Då detta ingriper i en redan fastställd statsreglering och förutsätter upphävande av den av riksdagen 1916 antagna förordningen om krigskonjunkturskatt, anser jag, att en omläggning av skattesystemet i alla händelser icke bör inträda före år 1918.»

Kammarrättsrådet Wählin anförde:

»En beskattning enligt bestämmelserna i 1916 års förordning om krigskonjunkturskatt kommer tvivelsutan att drabba ej allenast de egentliga krigskonjunkturvinsterna utan även — och detta i högre grad ju längre krigstillståndet räcker — inkomster, som icke varit beroende av krigsläget. För den av krigskonjunkturskatten drabbade måste det nämligen i många fall möta hart när oöverbanneliga svårigheter att prestera en tillfredsställande utredning därom, att uppkommen merinkomst alldeles

icke eller allenast intill visst belopp varit beroende av 'det av nuvarande krigstillstånd framkallade läget'. Då det på grund av dessa svårigheter i bevisningsavseende, vilkas förefintlighet även framhålles i kammarrättens utlåtande, måste befaras, att den ifrågavarande beskattningen icke kommer att i tillämpningen lämna något från den materiella rättvisans synpunkt tillfredsställande resultat, hade det enligt min mening varit högeligen önskvärt, att i lagstiftningen kunnat givas sådana bestämmelser, som för de tillämpande myndigheterna gjort det möjligt att efter objektiva och ensartade grunder reglera skattskyldigheten på ifrågavarande område.

Vad angår motionärens nu föreliggande förslag anser jag det visserligen icke uteslutet, att man med anlitan av däri angivna grunder, kompletterade med en serie undantagsbestämmelser, skulle kunna ernå ett bättre och jämnare beskattningsresultat; men då förslaget varken sådant det i motionen föreligger eller med iakttagande av de erinringar kammarrätten vid sin detaljgranskning framställt synes vara vederbörligen genomarbetat, har jag icke tilltrött mig att förorda detsamma. Av vad jag yttrat framgår emellertid, att jag icke kan i allo ansluta mig till vad kammarrättens majoritet i ämnet uttalat.

Särskilt har jag ansett kammarrätten sakna anledning att uttala sig om det sannolika statsfinansiella resultatet av den ena eller den andra av de ifrågavarande beskattningsformerna; och vad angår kammarrättens yttrande därom, att den föreslagna extra inkomst- och förmögenhetsskatten icke billigtvis skulle kunna tillämpas vid sidan av en krigstidsskatt, har jag framhållit, att enahanda betänkligheter med samma berättigande kunna anses möta mot samtidig tillämpning av krigskonjunkturskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt.» Som ovan.

In fidem:

Lude. Arnberg.